

RUKOVÄŤ LESNÉHO PEDAGÓGA

2. časť

Kurz lesnej pedagogiky, organizovaný Ústavom pre lesnícke poradenstvo a vzdelávanie NLC, poskytuje adeptovi lesnej pedagogiky okrem iného aj základnú informáciu o psychickom vývoji dieťaťa a o špecifikách prístupu k jednotlivým vekovým kategóriám. Na základe toho si lesný pedagóg pri príprave programu na vychádzku so žiakmi vyberá veku primerané aktivity a hry. V prípade, že sa programu zúčastňuje kolektív žiakov zo školy bežného typu, je príprava o to jednoduchšia (i keď v súčasnosti je už zrejme nevyhnutné zisťovať a pripraviť opatrenia týkajúce sa napr. prejavov alergie, napr. na peľ alebo uštipnutie hmyzom). Úplne iný prístup si však vyžaduje príprava programu vychádzky do lesa pre žiakov so špeciálnymi potrebami. Problematike vzdelávania takýchto žiakov sa venuje samostatný vedný odbor, špeciálna pedagogika. O špecifikách práce so skupinami žiakov s rôznymi hendikepmi sme sa porozprávali so skúseným špeciálnym pedagógom, učiteľkou Odborného učilišťa internátneho Viliama Gaňu v Banskej Bystrici Mgr. Danielou Brašeňovou.

Daniela Brašeňová s kolektívom svojich zverencov

Na úvod by bolo azda dobré ozrejmiť si, do akých kategórií rozdeľujeme deti so špeciálnymi potrebami.

Táto otázka dosť široká. Pod pojmom dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa v súčasnosti rozumie dieťa s mentálnym, sluchovým, zrakovým alebo telesným postihnutím, dieťa so zdravotným oslabením a choré, dieťa s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom, dieťa s vývinovými poruchami učenia alebo správania, ale aj výnimočne talentované dieťa. Ďalej sú tu aj kombinované postihnutia, teda napríklad dieťa s telesným aj mentálnym postihom...

Druh hendikepu predurčuje spôsob, akým k dieťaťu pristupujeme a aké aktivity sú preň v rámci výuky vhodné. Aké odporúčania by ste mohli dať lesným pedagógom v tomto zmysle?

ti nad tým, že nemôžu naplno realizovať svoje prania a túžby, až po radosť a prekvapenie z toho, ako väčšina prejavovala silu a chuť zapojiť sa do diania okolo nich. Či už spontánne, alebo na výzvu pedagógov.

Keďže som sa s takto telesne, alebo v menšej či väčšej miere duševne postihnutými deťmi stretával častejšie, darilo sa mi potlačiť prejavy ľútosti a súcitu na najnižšiu možnú mieru. Je to skutočne to posledné, čo od nás tieto deti potrebujú. Súcítiť a obdivovať môžeme najviac ich rodičov, ale ľútosť to určite nie je to čo od nás očakávajú. Skôr pochope nie a podporu.

Keďže som už raz v tomto školskom zariadení bol v roku 2001, bol som naplnený očakávaniami, ako príjmu deti toto ďalšie stretnutie. Nepredpokladal som žiadne situácie, ktoré by ma mali stresovať, alebo ktorých by som sa mal obávať. Stačilo, aby som videl záujem u jedného a vedel by som, že som nešiel zbytočne. A ja som už vopred tušil, že to nebude daromná namáha.

LUBOŠ TULAK

FÓRUM

V rámci podujatia Stromy poznania som navštívil špeciálnu školu. Pri deťoch odkázaných na vozík je asi najťažšie pozorovať, ako by sa tieto deti chceli zapojiť aj fyzicky, no bohužiaľ ich zdravotný stav im to nedovoľuje. No vďaka tomu, že stromčeky boli v korenáčoch, mohli sa ich aspoň dotknúť a pomôcť pri ich vyberaní.

Vzhľadom k tomu, že manželka ma ukončené štúdium špeciálnej pedagogiky a dlhšiu dobu pracovala tak s rómskymi deťmi, ako aj deťmi s poruchami správania či učenia, sa niektoré znalosti „nalepili“ aj na mňa. Snažil som sa ich vnímať ako akékoľvek iné deti a pochváliť ich za akúkoľvek snahu, či prejavenu ohotu niečím pomôcť, alebo prispieť do diskusie. Pocity pri práci s nimi boli skutočne zmiešané od ľútos-

Luboš Tulak

Problematika je veľmi rozsiahla a samozrejme máte úplnú pravdu, že prístup je iný pre každý druh postihnutia. Lesník, ktorý berie deti do lesa, by sa mal pred vychádzkou kontaktovať s učiteľom, ktorý mu vie poskytnúť základné informácie o svojich deťoch, pretože aktivity lesného pedagóga by mali vychádzať z druhu a stupňa postihnutia, z prostredia, v ktorom dieťa žije a z toho, aká výchova a vzdelanie bolo dieťaťu už poskytnuté. Ja mám skúsenosti z práce s **deťmi mentálne postihnutými**, s ktorými pracujem. Nasledujúce informácie sú kľúčové k tomu, aby sme ich nepovažovali za nevychované, lenivé, či bez záujmu, čo by laikovi napadlo pri prvom kontakte. Tento hendikep totiž postihuje:

Vnímanie

- zrakové je spomalené, so zníženým rozsahom, nepostihnú detaily, vzťahy, súvislosti, zameriavajú sa na predmety výrazné, nedokážu meniť nacvičený stereotyp, majú väčší problém s pomenovaním predmetu ako s jeho identifikáciou

- hmatové je najmenej postihnuté, ale majú slabú vytrvalosť

Predstavivosť – je značne znížená, napodobňujú, fantázia je narušená

Myslenie – je posunuté o pár rokov späť, je konkrétne-názorné, bez logiky, analýzy, nie sú schopní abstrakcie, porovnávania, sú nekritickí, nedôslední, neurčujú si stratégiu, ale úlohy okamžite riešia, opakujú použité spôsoby riešenia

Rečový prejav – majú menšiu slovnú zásobu, vety sú jednoduché, neúplné, útržkovité, majú často rečové poruchy

Pamäť – trochu lepšia je mechanická pamäť, logická je výrazne porušená

Učenie – je značne predĺžené

Pozornosť – časový limit je 15-20 minút a závisí od veku, zúžený je rozsah prvkov, ktoré dokážu postrehnúť

Citové prežívanie – dominujú city viažúce sa na biologické potreby, slabo ich ovládajú, nedostatočné sú city etické, estetické, sociálne.

Na základe tejto teórie by lesný pedagóg mal voliť primerané aktivity, ktoré by boli schopné hendikepované deti splniť. Predovšetkým sa musíme pripraviť na nekonečné opakovanie základných informácií a úplne jednoduché a názorné vysvetľovanie.

Vaším pôsobiskom je stredná škola, ktorá poskytuje vzdelanie žiakom mentálne hendikepovaným. Domnievate sa, že by vychádzka do lesa, spojená so zážitkovými hrami, bola pre žiakov vašej školy atraktívnou aktivitou?

Myslím si, že áno, ale treba určite počítať s prípadným zlyhaním, pretože aj v jednej triede sú výrazné rozdiely v stupni postihu a tie ovplyvňujú správanie. U niektorého žiaka „detskejšie“ a u iného „dospeláckejšie, ošomrávajúce“. Motivácia u našich detí je náročná práve pre tieto výrazné rozdiely.

Je vhodné (etické) pripomínať či zdôrazňovať dieťaťu jeho hendikep?

Podľa mňa to nie je vhodné, pretože si ho veľmi dobre uvedomujú už len tým, že sú v špeciálnej škole, alebo sú v normálnej škole a majú zlé známky, či problémy so vzťahmi. Podľa nového školského zákona od septembra 2008 sú totiž žiaci s mentálnym postihom v hraničnom pásme žiakmi základných a stredných škôl, aj keď doteraz patrili do špeciálnych škôl. Moje skúsenosti sú také, že pripomenutie buď nemá žiadnu odozvu, alebo spôsobí reakciu odmietavú alebo agresívnu.

Aký je váš názor na integrované vzdelávanie hendikepovaných detí v triedach (školách) bežného typu?

Som za integráciu, ak sú pre ňu vytvorené podmienky. Tým myslím predovšetkým špeciálnych pedagógov, ktorí by vedeli ako s týmito deťmi pracovať, ako im pomôcť. V súčasnosti by sa dalo integrovať dieťa s postihom zrakovým alebo telesným, ale mentálny postih vyžaduje špeciálnych pedagógov, špeciálny výchovno-vzdelávací program, ktoré sú zatiaľ len na špeciálnych školách.

Vnímate vo výskyte najrôznejších hendikepov u detí nejaký trend (nárust, stagnáciu či pokles početnosti)?

Nevnímam. Ak sa o hendikepoch vo verejnosti viac hovorí, myslím, že je to preto, lebo je lepšia diagnostika a deti, ktoré v minulosti boli jednoducho zlými žiakmi sú teraz deti, ktorým odborníci dokážu pomôcť, lebo poznajú dôvod ich neúspešnosti. Vaši odborníci určite tiež dokážu prispieť svojim záujmom a prácou k tomu, aby sa aj hendikepované deti cítili medzi nami dobre a rovnocenne.

Ďakujem za rozhovor.

PETER GOGOLA